

DE GROOTSTE KERSTGROEP VAN EUROPA

HET UNIEKE KERSTDIORAMA VAN ROEL DEN DULK & FRED VAN DER ZWET

NAZARETH

Nazareth is de plaats in Palestina waar Jozef en Maria wonen en waar timmerman Jozef zijn timmermanswerkplaats heeft. Volgens het Evangelie van Lukas vindt er in deze tijd een volkstelling plaats. Vanwege deze volkstelling moet iedere man zich met zijn gezin laten registreren in de plaats waar zijn voorouders vandaan komen. Voor Jozef is dit Bethlehem en dus reist hij met de zwangere Maria op een ezel vanuit Nazareth naar Bethlehem. Zij zullen vele jaren wegblijven op de vlucht voor de moordlust van Herodes, de door de Romeinen aangestelde Joodse Bestuurder van Palestina. Pas na de dood van Herodes komen zij weer met hun zoon Jezus terug in Nazareth.

We zien hier in Nazareth, behalve een bakker, een visverkoper en enkele andere ambachts- en kooplieden, links achteraan een timmermanswerkplaats met daarnaast een vrouw achter een spinnenwiel (de spinster van het levenslot; op oude schilderijen wordt Maria vaak achter een spinnenwiel afgebeeld). Een vrouw voert kippen. Kippen kunnen dagelijks eieren leggen (en dus misschien zelfs een gouden ei...); zij zijn dus hemelse dieren die voortdurend voor nieuw leven kunnen zorgen. Rechts achteraan is een varkenspoel. Voor de Joden is het varken een onrein dier. Voor de vroege Christenen was het dat ook, maar zij aten, in tegenstelling tot de Joden, wel varkensvlees. In de Middeleeuwen werd het varken ook op schilderijen afgebeeld als symbool voor zich misdragende, onbetrouwbare geestelijken (we kennen nog steeds de negatieve aanduiding 'varken' voor mensen die slecht doen). Tegenwoordig wordt het varken ook soms als gelukssymbool gebruikt, met name samen met klavertjes vier op Nieuwjaarswensen.

HET MEER VAN GALILEA

25 km van Nazareth ligt het Meer van Galilea. Jezus liep over het water van dit meer. Er zwemmen vissen in. De Griekse naam voor Vis is Ichtus (ΙΧΘΥΣ), de afkorting van 'Ιησους Χριστος Θεου Υιός Σωτήρ': 'Jezus Christus Gods Zoon Redder'. De vis is het geheime symbool dat werd gebruikt door Christenen bij hun vervolgingen door de Romeinen. Vissen stonden ook al voor de komst van Christus symbool voor het eeuwige leven (vissen werden niet door de zondvloed getroffen; zij hoefden niet in de Ark van Noach om te overleven). Ook het waterrad staat symbool voor het eeuwige leven ('Rad van Wedergeboorte'). Op het strand liggen vissersboten. Het kleine schip links achteraan is een replica van een boot uit het begin van de jaartelling die in Israël is opgegraven. De prachtige zwanen in het water staan symbool voor Christus (onooglijk klein en verstoten als jong geborene, maar helder stralend als volwassene). De eenden en ganzen daarentegen symboliseren de ongeïnteresseerdheid en domheid van de mens in wat werkelijk belangrijk is (we kennen de benaming 'dom gansje' en 'dom eendje' voor naïeve mensen). Op een rots in het water ligt een jongetje met zijn bootje te spelen. Hij vertegenwoordigt onschuld, rust en vreedzaamheid.

HET BOS

In het bos leven veel dieren. We zien onder meer vossen (zij stonden vroeger symbool voor sluwe boosaardigheid; een eigenschap die zij verliezen als zij hun staart -een gelukssymbool- kwijtraken), eekhoorns (de vlugge boodschapper tussen hemel en aarde), hazen (symbool voor de vruchtbaarheid, maar ook voor de schijnheiligheid; vgl. de uitdrukking 'mijn naam is haas'), fazanten (het symbool van voorspoed), wilde zwijnen (zij symboliseren de nog niet getemde -dus stinkende- mannelijke kracht en viriliteit), herten (het symbool van de vredigheid en saamhorigheid van gelovigen) en spechten (hun getik werd gezien als een ritmisch gebed van een boodschapper van God om bij de mens binnen te komen). Veel dieren hebben jongen (het centrale thema van het diorama is 'Nieuw Leven'). In enkele bomen zitten nesten met jonge vogels.

Houthakkers wonen in hun hutjes in het bos. Ook bij hen zijn baby's geboren. Zij brengen hout naar Nazareth, onder andere voor timmerman Jozef. Het poepende mannetje (kakkertje) vooraan is een voorbijganger die zorgt voor het vruchtbaar houden

van de aarde. Het plaatsen van een kakkertje is een algemeen gebruik in kerstgroepen in Catalonië (hij heet 'El Caganer' in het Catalaans). Verderop aan de voet van de bergen is ook een kakkertje te vinden.

HERDERS & ENGELN

Herders zijn de beschermers/hoeders van het leven, gesymboliseerd door de vele schapen en lammeren. Herders vertegenwoordigen de liefde en zorg voor de natuur en het geloof in de schepping (vgl. ook de aanduiding 'Lam Gods' voor Jezus). De koningen verderop in het diorama vertegenwoordigen de wijsheid van de mens. Herders en Koningen samen tonen dus zowel de Liefde als de Wijsheid die de Zoon van God bij zijn geboorte komen verwelkomen, volgens de vroegchristelijke visie. Terwijl de herders hun schapen hoeden, verschijnt er ineens een engelenkoor aan de hemel. De engelen zingen 'Gloria in Excelsis Deo' ('Eer aan God in de hoogste hemel') en zij verkondigen daarmee aan de herders de geboorte van Jezus (Lukas Evangelie).

DE GEBOORTESTAL

Door de drukte in Bethlehem vanwege de volkstelling, moeten Jozef en Maria voor onderdak uitwijken naar een stal buiten de stad. Hier is de stal, in aansluiting op oude Middeleeuwse verhalen, de ruïne van het voormalige paleis van Koning David, de voorvader van Jozef. Boven de stal straalt een heldere ster als teken dat de Maagd Maria het leven heeft geschonken aan Gods Zoon Jezus. De ster bestaat uit de zespuntige Joodse ster en de vijfpuntige Christelijke ster. De lichtblauwe geboorte-engel bij de stal toont de hemelse blijdschap over de geboorte. Daarnaast zien we een rode lijdensengel en een zwarte doodsengel. Zij tonen het hemelse verdriet over het lijden en de dood bij deze geboorte (de Vlucht naar Egypte en de Kindermoord).

Er is veel dieren- & plantensymboliek in en om de stal te vinden. De witte duiven staan hier voor vrede, liefde en zachtmoedigheid. De egel is het enige dier dat niet gepakt kan worden door het kwaad, de slang. De kraaiende haan kondigt 'de nieuwe dag' aan, dus een nieuw tijdperk. De pauw is de drager van Gods ogen op zijn staart. De trage slak bereikt door zijn doorzettingsvermogen als een van de eersten de stal. Rozen in knop en rozen in bloei staan links en rechts van de stal. Zij geven het begin van het Christendom aan ('Er is een roos ontloken'). De vele gekleurde bloemen laten reinheid (wit),

levenskracht (rood), goddelijkheid (blauw), zonnekracht (geel) en spiritualiteit (paars/violet) zien. In de stal biedt een herder een lam aan, al sinds eeuwen het symbool van Christus (puurheid, reinheid en onschuld). Er staan een os (een gecasteerde stier, dus getemde zinnelijkheid) en een ezel (symbool voor de niet-gelovigen die nog bekeerd moet worden). Vooraan lopen twee mannen met ezels. De ene trekt een ezel met zich mee, bij de andere loopt het dier rustig mee. Als je een ezel (dus de ongelovige) dwingt, verzet hij zich, maar als je hem vrij laat in zijn keuzes en hem het goede voorbeeld geeft (deze herder heeft ook een ram bij zich, het symbool van respect en liefde voor het leven, en een uil als symbool voor zijn wijsheid), dan zal hij je volgen. In de buurt grazen koeien en er staan bijenkorven: is hier het 'Het Land van Melk en Honing'?

BOEREN OP HET LAND

Boeren zorgen voor het vee en bewerken het land. Dankzij hen is er voedsel voor alle mensen. Een boer is met zijn ezel bezig met het malen van het graan tot meel om brood van te bakken. De maalsteen was al in de oudheid een heilig gebruiksvoorwerp van de goden. We zien verder hier en elders verschillende vruchtbomen: sinaasappels (de zoete zonnevrucht, een Godengeschenk), appels (de vrucht der onsterfelijkheid die ook in het Paradijs groeide), olijven (olijftakken zijn het vredessymbool), vijgen (de vrucht van de onschuld; vgl. ook het gebruik van vijgenbladeren om bij de uitdrijving uit het Paradijs) en cactusvijgen (een geneeskrachtige vrucht). Bij de landerijen staat een volgeladen hooiwagen met een vriend stelletje erop. Hooi werd vroeger geassocieerd met ijdelheid, materialisme, genotzucht en bedrog (vgl. de oude gezegden 'de wereld is een hooistapel, en ieder neemt daarvan zoveel hij vatten kan' en 'iemand's kaproen met hooi vullen' = iemand bedriegen).

BETHLEHEM

Bethlehem is een belangrijke plaats in Palestina. Vanwege de volkstelling zijn veel mensen naar Bethlehem, de stad van voorvaderen, gekomen om zich te laten registreren. Romeinse soldaten bepalen bij de stadspoort wie de stad in mogen. Ook Jozef en zijn zwangere Maria zijn vanuit Nazareth met hun ezel 120 km zuidwaarts naar deze stad van Jozefs voorvaderen getrokken om zich hier te laten registreren. In het Hebreeuws heet de stad Beit Lechem (Broodhuis). De Arabische benaming is Biet

Lachem (Vleeshuis). In beide talen is het dus een stad waar mensen zich aan voedsel kunnen laven en tot rust kunnen komen. Bij de stadspoort achteraan zien we ooievaars als de 'brengers van nieuw leven'. In de Middeleeuwen werden ooievaars ook gezien als vertegenwoordigers van het 'bedriegersgilde', dus symboliseerden zij een van de grootste ondeugden van veel kooplieden. Ook met deze symbolische waarschuwing voor het volk in Bethlehem in gedachten zijn de ooievaars hier volledig op hun plek: in Bethlehem wordt nu eenmaal volop handel gedreven op de markt.

In en om Bethlehem zijn verschillende dieren te vinden: Honden symboliseren trouw en waakzaamheid. Katten zijn eigenzinnige en soms valse dieren (zij bezitten duivelse toverkracht en worden vaak bij heksen afgebeeld). Ganzen zijn enerzijds kwebbelzieke wezens, maar als zij die kwebbelziekte overwonnen hebben zijn zij de boodschappers die tot ver over de grenzen de boodschap van de geboorte van Gods Zoon kunnen verkondigen (verderop in het diorama vliegen ganzen boven de woestijn). Muizen tonen dat je, als je slim bent, overal kunt overleven, al ben je nog zo klein. Vliegende vogels laten ons zien hoe goed het is om in vrijheid te leven.

Doordat veel mensen naar Bethlehem zijn getrokken doen de kooplieden goede zaken. Ondertussen vermaken een danseres met muzikanten het volk. Haar man gaat met de pet rond. Voorbijgangers laten zich verleiden om mee te dansen. Ondanks de Romeinse onderdrukking, maken de mensen plezier. Kinderen spelen haasje over. Zij laten naast de vreugde en de liefde de onschuld en onbevangeheid zien en tonen dat het leven goed is. Tussen al dit marktlevens speelt een slangenbezweerder op zijn fluit. Daarmee bezweert hij de vertegenwoordiger van het kwaad, de slang. Kinderen en hun ouders kijken met ontzag en een beetje angst toe. Bij een van de waterputten zien we een meisje dat net water heeft gehaald, maar ze heeft tot haar schrik haar kruik laten vallen. Ook is een vermoeide reiziger bezig zijn voeten te wassen, terwijl vrouwen er de was doen en moeders er hun kinderen wassen. In de buurt van de volkstelling staat hogepriester Kajafas met een paar rijke Joodse kooplieden te praten over het gerucht dat Gods Zoon is geboren. Zij maken zich zorgen over het mogelijke verlies van hun macht en materiële bezittingen, en daardoor

hebben zij geen oog voor de noden van anderen, zoals de arme bedelaars die vlakbij hen zitten.

Vanwege de drukte is er geen plaats in de herberg voor Jozef en Maria. De herbergier heeft hen onderdak gegeven in zijn stal vlak buiten de stad. Bij de herberg zitten de makers van het diorama Roel den Dulk en Fred van der Zwet het oud-Egyptische spel Senet te spelen. Andere mannen zijn aan het kaarten (gokken) of doen zich te goed aan een welverdiende maaltijd. Een verliefde jongeling biedt zijn geliefde bloemen aan. Naast de herberg zit een zwangere vrouw; ook zij zorgt voor nieuw leven. Op het plein vóór de herberg is bakt de bakker brood, de eerste levensbehoefte van alle mensen ('Geef ons heden ons daag'lijks brood...'). Hij is daardoor de belangrijkste en centrale ambachtsman op de markt. Vlakbij de bakkerskraam pikken vele duiven een graantje mee. Duiven worden in de meeste culturen gezien als vredebrengers en boodschappers van de goden. Ook in het Christendom heeft hij een heilige betekenis (we zien de Heilige Geest bijvoorbeeld als duif afgebeeld). Maar naast deze goddelijke betekenis, kennen we ook uitdrukkingen als 'duiven op zolder houden', waarmee het houden van een bordeel wordt bedoeld. Het is aan u welke van deze betekenissen u wilt geven aan de pikkende duiven hier niet zo ver van de herberg.

In de Napolitaanse kerststal verwijzen veel van de uitgebeelde verkopers van voedingswaren naar de 12 maanden van het jaar, namelijk: Vlees: januari / Kaas: februari / Pluimvee: maart / Eieren: april / Fruit: mei / Brood: juni / Tomaten: juli / (Water-) meloenen: augustus / Boerenproducten (granen, zaden, olijven): september / Wijn en druiven: oktober / Tamme kastanjes: november / Vis: december. Al deze producten zijn ook hier op de markt te koop. Verder zien we een smid, een slachter, een pottenbakker, een stoffenhandelaar en een bloemenverkoper. De smid kan omgaan met vuur en daarmee een door de goden gegeven ruw metaal omvormen tot gebruiksvoorwerpen. Hij staat dus dicht bij de Schepper. De slachter slacht schapen, het belangrijkste offerdier uit veel religies. De pottenbakker is de maker van een vormenwereld uit de klei der aarde; hij toont het doel van de Schepper: de wereld vorm geven. De stoffenhandelaar zorgt ervoor dat wij ons kunnen kleden en 'onze zondige naaktheid' kunnen bedekken, dus ook hij is een dienaar van de Schepper. De bloemenverkoper verkoopt de schoonheid van de Schepping: met bloe-

men kunnen we vreugde, verdriet, liefde en dankbaarheid aan anderen laten zien.

Vlakbij worden druiven verbouwd. Wijn is een geestrijk vocht. Het symboliseert ook o.a. het bloed van Christus. Druivenpersers zijn bezig met het fijntrappen van de vruchten. In de wei staan paarden. Paarden vertegenwoordigen kracht en nobelheid (ook nu zeggen we dat een paard geen poten heeft, maar benen). De paarden staan vlakbij de smederij. De smid heeft het vermogen om de hoeven van het edele paard te beslaan (hoefijzers zijn ook nu nog gelukssymbolen).

HERODES, ROMEINSE SOLDATEN EN DE VOLSTELLING

De Romeinse keizer Augustus heeft bevolen dat iedereen zich voor een volkstelling moet laten registreren in de stad van zijn voorvaderen. Deze volkstelling door de Romeinen was vooral bedoeld om te weten hoeveel belasting zij konden innen. Voor deze volkstelling zijn veel mensen naar Bethlehem gekomen, evenals Jozef en Maria. Bethlehem was namelijk de stad van Koning David, Jozefs belangrijkste voorvader. Hier staat een lange rij mensen te wachten voor hun inschrijving.

Palestina behoort tot het grote Romeinse Rijk. Herodes is de door de Romeinse Keizer Augustus aangesteld als de heerser over Palestina. Alhoewel Herodes zelf geen Joodse voorouders heeft, bekeert hij zich na deze aanstelling tot het Joodse geloof. In het diorama zien we hem samen met een Romeinse Senator als raadsheer. Herodes zal de Romeinse soldaten binnenkort de wrede opdracht geven alle jongetjes tot 2 jaar oud te vermoorden om te voorkomen dat de 'Nieuwe Koning', Gods Zoon Jezus, in leven blijft. Vlakbij het onderkomen van Herodes staan hoge cipressen. De cipres was vroeger door zijn smalle hoge vorm het symbool van de boom die je in contact liet komen met de goden. Hij verbeeldt hier als het ware de Goddelijke bescherming tegen het kwaad van Herodes weer. Ook zien we gieren. Deze roofvogels vervoerden in de oudheid kwade demonen van en naar de onderwereld. Op de Romeinse zuilen zitten kraaien en raven. Zij werden vroeger gezien als hemelboden die berichten van de Goden aan de mens brachten. Doordat dit vaak slechte of bedreigende boodschappen waren, is men raven en kraaien steeds meer gaan zien als de bringers van dood en verderf.

De Romeinse soldaten exerceren onder leiding van hun strenge legeraanvoerders. Straks moeten zij de wrede moordlustige opdracht van Herodes uitvoeren. Naast het exercitieterrein is een kooi met gevangen leeuwen (de 'Koning der Dieren') die straks in de arena in Rome moeten vechten. Zal het de soldaten lukken om ook de 'Koning der Mensen' gevangen te nemen? Terwijl twee soldaten het volk dat uit de bergen komt aanlopen de weg naar de volkstelling wijzen, houdt een andere soldaat zich bij een vuur afzijdig. Hij wil straks niet meedoen met de moordlust van Herodes.

DE BERGEN

Door de bergen trekken mensen naar Bethlehem om daar ingeschreven te worden. Op de top van de berg ben je dicht bij de hemel en voel je de goddelijke nabijheid. Bergbewoners zijn geluksbrengers: zij zoeken naar edelmetalen en edelstenen in deze onherbergzame wereld. Uit de bergen stroomt een waterval. Water is leven schenkend. Stromend water staat symbool voor het eeuwige leven. Er is geen zuiverder water dan het water dat in de bergen uit de hoge bronnen ontspringt. Een visser heeft net een vis gevangen. In de bergen leven steenbokken (symbool voor de zoekende mens; hij leeft dicht bij de hemel en is door zijn behendigheid nauwelijks te vangen). Ook leven er wilde dieren, symbolen voor het kwaad in de wereld.

Stroppers zijn bezig beren te vangen (de beer werd aanvankelijk beschouwd als de Koning der Dieren; nadat zijn plaats was ingenomen door de leeuw, werd hij het symbool van vraatzucht en hitsigheid). In de berggrotten leven vleermuizen ('gevallen engelen'). Hoog in de lucht vliegt de Koning der Vogels, de arend (adelaar) als heerser over het luchtruim.

DE DRIE KONINGEN: KASPAR, MELCHIOR EN BALTHASAR

Volgens het Mattheüs Evangelie komen er Wijzen of Magiërs uit het Oosten (vanwege hun wijsheid als 'Koningen' aangeduid) omdat zij een Ster hebben gezien die de geboorte van de lang verwachte, ware 'Koning der Joden' aankondigt. In de bijbel wordt hun aantal niet genoemd; wel de geschenken die zij meebrengen. De jongste Koning is de donkere Kaspar, komt met zijn olifantenkaravaan uit de bergen. De olifant werd gezien als het zinnebeeld van kracht, geheugen en wijsheid. Kaspar heeft als

geschenk voor Jezus mirre bij zich, een welriekend balsem waarmee doden werden ingewreven, om aan te geven dat Jezus helaas zal lijden en sterven. Mirre staat ook voor Jezus' status van Messias (= 'Gezalfde').

Melchior wacht voor zijn koninklijke tent op de andere Wijzen, om gezamenlijk verder te reizen. Zijn paardenknechten verzorgen de vermoeide dieren. Paarden vertegenwoordigen sterkte en nobelheid. Melchior heeft als geschenk voor Jezus goud bij zich, als teken dat hij de Koning der Koningen en de Koning van Alle Mensen is. In de buurt van de tent van Melchior zitten uilen als symbool voor de wijsheid van de Wijzen uit het Oosten. Deze wijsheidssymboliek bij uilen bestond vroeger nog niet. In de Middeleeuwen werd de uil eerder gezien als metafoor voor de duivel. De uil is een nachtdier, die met zijn priemende ogen goed in de duisternis kan zien. Daarmee vertegenwoordigde hij in de Middeleeuwen dat wat het daglicht niet kan verdragen: de zondigheid en het kwaad.

De derde Wijze, Balthasar, de oudste van hen, komt met zijn kamelenkaravaan uit de woestijn. Zijn hoofddienaar begroet hier de hoofddienaar van Melchior. Melchior en zijn mannen wachten hier al een tijdje op de andere Wijzen of Koningen, zodat zij samen verder kunnen reizen naar Bethlehem. Kamelen en dromedarissen waren zinnebeelden voor het zuivere onderscheidingsvermogen tussen goed en kwaad (de kameel knielt gehoorzaam neer voor een goede baas, maar een slechte baas spuugt hij in het gezicht). Balthasar heeft als geschenk wierook bij zich, ten teken van Jezus' goddelijkheid en dat hij als Gods Zoon zal worden geëerd.

DE WOESTIJN

Vanwege de moordzucht van Herodes moet de Heilige Familie straks door de woestijn naar Egypte vluchten. Symboliek: om je ware bestemming in je leven te vinden moet je tegenslagen overwinnen, dus de woestijn overleven. In de woestijngrotten leven tijgers en panters, de enige dieren waarvoor het ultieme duivelse kwaad, de draak, door hun kracht, sluwheid, wreedheid, vreemde vacht en stank bang was, dacht men vroeger. Ook leven er slangen (zinnebeeld van het kwaad), hagedissen (zij verstaan de kunst van het zich vernieuwen), woestijnspinnen, schorpioenen en andere vertegenwoordigers van het kwaad in de wereld. In een grot leeft

in afzondering een kluizenaar. Hij bezweert het gevaar (de tijgers en panters) en het kwaad (slangen) met zijn fluitspel. Bij hem leven papegaaien. Het verenkleed van de papegaai is even blauw als Maria's 'hemelse mantel'. Volgens een oude legende worden zijn veren niet nat bij regen, evenals Maria onberoerd is gebleven door de erfzonde.

De arme Nomaden staan symbool voor de ontberingen die de Heilige Familie straks tijdens hun vlucht door de woestijn moeten doorstaan. Zij leven in tenten en hebben geen vaste woonplek. Zij zoeken vruchtbare plaatsen waar hun schapen en geiten kunnen eten. Bokken staan symbool voor viriliteit en kracht om nieuw leven te verwekken, ook in onvruchtbare gebieden. Geiten zijn de voedsters van dit nieuwe leven.

ARTABAN, DE VIERDE KONING

Volgens een oude Russische legende waren er niet drie, maar vier Wijzen die naar Bethlehem reisden. De vierde Wijze, Artaban, bereikt de stal te laat doordat hij onderweg hulpbehoevenden helpt; hier een door een slang gebeten man (terwijl zijn dienaren een Egyptisch reliëf bekijken). Artaban blijft de rest van zijn leven zoeken naar Gods Zoon, en doordat hij altijd hulpbehoevenden helpt, raakt hij al zijn bezittingen kwijt. Hij bewaart echter één parel om aan Jezus te schenken als hij hem zal vinden. Op een dag reist hij naar Jeruzalem. Hier aangekomen hoort hij dat een man gekruisigd gaat worden, omdat hij de Zoon van God wordt genoemd. Artaban beseft dan dat hij zijn Koning heeft gevonden. Hij wil Hem met zijn parel vrijkopen. Dan ziet hij een jong meisje, dat als slavin verkocht zal worden, vanwege de gokschulden van haar vader. Artaban bedenkt zich niet, en koopt haar vrij met de parel. Op dat moment sterft Jezus Christus aan het kruis. Het dondert en bliksemt en de aarde schudt. Hierdoor raakt bij de stadspoort een steen los, die op Artabans hoofd valt. Stervende hoort Artaban dan in zijn hart een stem die hem zegt dat alles wat hij voor zijn naasten heeft gedaan het geschenk van de christelijke naastenliefde was en dat hij dus al zijn hele leven zijn Koning bij zich droeg. Artaban heeft eindelijk zijn Koning gevonden.

EGYPTE

Egypte is het land waar de Heilige Familie naartoe zal vluchten vanwege de moordzucht van Herodes. In Egypte groeien palmbomen (een heilige boom:

Christus zal 33 jaar later met palmtakken worden verwelkomt bij zijn intocht in Jeruzalem). Bij de oever van de Nijl zien we o.a. schildpadden (symbooliek: bedachtzaamheid en rust), kikkers (zij beheersen de kracht van de metamorfose), struisvogels (hun eieren worden niet door hen zelf uitgebroed, maar door de in de aarde opgenomen zonnekraft, dus door Gods warmte) en pelikanen (zij vertegenwoordigen de alles opofferende ouderliefde; als een pelikaan geen voedsel meer heeft voor zijn jongen, pikt hij zijn eigen borst open om de jongen met zijn bloed te voeden). Een Egyptische jager jaagt in de Nijl op krokodillen (zijn grote muil symboliseert de 'hellemond'). Andere Egyptenaren zijn aan het vissen.

De voorste tempel is gewijd aan Farao Echnaton en zijn vrouw Nefertiti. Volgens sommige historici was Echnaton een kleinzoon van de oud-testamentische Jozef die door zijn halfbroers als slaaf aan een Egyptische koopman werd verkocht. Jozef werd jaren later vanwege zijn wijsheid en droomduidingen (waardoor hij Egypte van een hongersnood redde) raadsman van de Egyptische Farao Thoetmoses en hij trouwde met diens dochter. Zijn naam werd veranderd in Amenhotep, Zoon van Hapoe (= de God Amon is blij met de Zoon van het Zwerversvolk). Hij kreeg drie kinderen, waaronder een dochter: Teye. Zij huwde met een broer van haar moeder, die Thoetmoses na diens dood als Farao opvolgde. Teye en haar man kregen één zoon die ook de naam Amenhotep kreeg. Deze zoon werd vooral door zijn grootvader Jozef opgevoed, waardoor hij het geloof in één God leerde kennen. Na de dood van zijn vader werd Amenhotep de nieuwe Farao. Al snel ontketende hij een religieuze revolutie door het meergodendom af te schaffen. Hij veranderde zijn naam in Echnaton (= Zoon van de enige God Aton). Hierom werd hij later door zijn priesters vermoord. Zijn zoon Toetanchamon herstelde daarna weer het meergodendom. De schrijver voor deze Echnaton-Tempel is een replica van een oud beeld van Amenhotep, Zoon van Hapoe, dus zoon van Jozef.

De grote boom vooraan in Egypte is de Accacia Torillis, een tweegeslachtelijke boom. Hij heeft het vermogen om in zeer onvruchtbare streken te kunnen groeien; hij kan lange tijd overleven zonder water te krijgen en toch is hij ook bestand tegen overstromingen. Zijn hout is hard en heeft een prachtige nerf, waardoor het uitermate geschikt is voor houtsnijwerk (o.a. van altaarpanelen). En hij is uitste-

kend bestand tegen insecten. Door al deze eigenschappen wordt hij als een goddelijke boom beschouwd. In de bijbel wordt het hout (sittimhout) van de Accacia Torillis dan ook vaak genoemd als materiaal waar belangrijke voorwerpen van werden gemaakt, waaronder de Ark des Verbonds (de kist waarin de twee Stenen Tafelen met de Tien Gebooden werden bewaard). Ook werd volgens het Oude Testament de Ark van Noach van sittimhout gebouwd. Hier aan de oever van de Nijl biedt hij koelte aan vermoeide reizigers.

Helemaal aan het eind van het diorama is een mineralengrot. De oude alchimisten trachtten door het samenvoegen van de 12 belangrijkste mineralen en heilzame planten de 'Steen der Wijzen' te vormen. De mineralengrotten staan hier symbool voor de veiligheid en rust en geluk van de Heilige Familie tijdens hun jaren als vluchtelingen in Egypte, waar zij als asielzoekers goed werden ontvangen en veilig konden leven. Een gegeven dat vandaag de dag actueler is dan ooit.

Wij verzoeken u deze hand-out NIET mee te nemen, maar weer in te leveren voor andere bezoekers.

Geïnteresseerden kunnen de volledige tekst downloaden op www.kerstdiorama.nl.

Op deze website zijn ook veel foto's en filmpjes van het kerstdiorama te zien.

© 2018

Roel den Dulk & Fred van der Zwet, Ferwert

DIE GRÖßTE WEIHNACHTSKRIPPE VON EUROPA

**DAS EINZIGARTIGE WEIHNACHTSDIORAMA
VON ROEL DEN DULK & FRED VAN DER ZWET**

NAZARETH

Nazareth ist der Ort in Palästina wo Josef und Maria wohnen und wo Josef seine Zimmerwerkstatt hat. Nach dem Evangelium von Lukas findet in jener Zeit eine Volkszählung statt. Wegen dieser Volkszählung muss jeder Mann sich mit seiner Familie registrieren lassen in dem Ort von wo seine Voreltern stammen. Für Josef ist das Bethlehem und also reist er mit der schwangeren Maria auf einem Esel von Nazareth nach Bethlehem. Sie werden viele Jahre wegbleiben auf der Flucht vor der Mordlust von Herodes, dem von den Römern angestellten jüdischen Verwalter von Palästina. Erst nach dem Tod von Herodes kommen sie wieder mit ihrem Sohn Jesus nach Nazareth zurück.

Wir sehen hier, ausser einem Bäcker, einen Fischverkäufer und andere Gewerbe- und Kaufleute, hinten links einen Zimmerwerkstatt mit daneben eine Frau hinter einem Spinnrad (die Spinnerin des Lebensschicksals; auf alten Gemälden wird Maria oft hinter einem Spinnrad dargestellt). Eine Frau füttert Hühner. Hühner können täglich Eier legen (und vielleicht ein goldenes Ei...) und sie sind also himmlische Tiere die fortwährend für neues Leben sorgen können. Hin-ten rechts ist eine Schweinepfütze. Für die Juden ist ein Schwein ein unreines Tier. Für die Christen war das auch der Fall, aber sie assen, im Gegensatz zu den Juden, wohl Schweinefleisch. Im Mittelalter wurde das Schwein auch auf den Gemälden dargestellt als Symbol für sich unanständig benehmende, unverlässliche Geistliche (wir kennen auch die negative Bezeichnung 'Schwein' für unanständige Menschen). Heutzutage wird das Schwein auch als Glücksymbol gebraucht, namentlich zusammen auf Neujahrswünschen mit Glücksklee.

DER SEE VON GALILEA

25 km von Nazareth entfernt liegt der See von Galilea. Jesus lief über das Wasser dieses Sees. Es schwimmen Fische darin. Der griechische Name für Fisch ist Ichtus (ΙΧΘΥΣ), Das bedeutet 'Ιησους Χριστος Θεου Υιός Σωτήρ': 'Jesus Christus Gottes Sohn Retter'. Der Fisch ist das geheime Symbol das von Christen gebraucht wurde bei ihren Verfolgungen durch die Römer. Fische symbolisierten auch das Eintreffen von Christus, Symbol für das ewige Leben (Fische wurden nicht von der Sintflut betroffen; sie brauchten nicht in die Arche von Noach zu fliehen um zu überleben). Auch das Wasserrad steht Symbol für das ewige Leben (Rad der Wiedergeburt). Auf dem Strand liegen Fischerboote. Das Schiff links hinten ist ein Replikat eines Schiffes aus den Anfängen unserer Zeitrechnung das in Israel ausgegraben ist. Die prächtigen Schwäne im Wasser stehen Symbol für Christus (unansehlich und verstossen als Junggeborene, aber strahlend als Erwachsene). Die Enten und Gänse dagegen symbolisieren die Uninteressiertheit an dem was wirklich wichtig ist (wir ernennen naive Menschen 'dummes Gänschen' oder 'dummes Entchen'). Auf einem Felsen im Wasser liegt ein Junge und spielt mit einem Schiffchen. Er vertritt die Unschuld.

DER WALD

Im Walde wohnen viel Tiere. Wir sehen u.a. Füchse (sie standen früher Symbol für hinterlistige Bösartigkeit; eine Eigenschaft die sie verlieren wenn sie ihren Schwanz – ein Glücksymbol – verlieren), Eichhörnchen (der schnelle Botschafter zwischen Himmel und Erde), Hasen (Symbol für die Fruchtbarkeit, aber auch für die Scheinheiligkeit; vgl. den Ausdruck 'mein Name ist Hase'), Fasanen (das Wohlstandssymbol), Wildschweine (sie symbolisieren die noch nicht gezähmte – also stinkende – Kraft und männliche Virilität), Hirsche (Symbol der Zusammenhörigkeit und Friedsamkeit von Gläubigen) und Spechte (ihr Ticken wurde gesehen als ein rhythmisches Gebet eines Botschafters von Gott um bei dem Menschen einzutreten). Viele Tiere haben Junge (das zentrale Thema des Dioramas ist 'neues Leben'. In einigen Bäumen sieht man auch Nester mit jungen Vögeln.

Holzhacker wohnen in kleinen Hütten im Walde. Auch bei ihnen sind Babys geboren. Sie bringen Holz nach Nazareth für Zimmermann Josef. Das scheissende Männchen (Scheisserchen) vorne ist einen

Man der für das fruchtbar machen der Erde sorgt. Das Aufstellen eines Scheisserchen ist ein allgemeiner Brauch in Weihnatskrippen in Katalonien ('El Caganer' im Katalonischen). Weiter am Fusse der Berge ist ein zweites Scheisserchen.

HIRTEN & ENGEL

Hirten sind die Beschützer/ Hüter des Lebens, symbolisiert durch die vielen Schafe und Lämmer. Hirten vertreten die Liebe und Fürsorge für die Natur und den Glauben an der Schöpfung (vergleiche auch die Bezeichnung 'Lamm Gottes' für Jesus). Die Könige weiter im Diorama vertreten die Weisheit des Menschen. Hirten und Könige zusammen zeigen also sowohl die Liebe als die Weisheit die den Sohn Gottes bei der Geburt willkommen heissen, nach der frühchristlichen Auffassung. Während die Hirten ihre Schafe hüten erscheint ein Engelchor am Himmel. Die Engel singen 'Gloria in Excelsis Deo' (Ehre sei Gott im höchsten Himmel) und sie verkünden den Hirten damit die Geburt von Jesus (Lukas Evangelium).

DER GEBURTSTALL

Durch den Hochbetrieb in Bethlehem wegen der Volkszählung, müssen Josef und Maria für ein Unterkommen nach einem Stall ausserhalb der Stadt ausweichen. Hier ist der Stall, im Anschluss an alten mittelalterlichen Geschichten, die Ruine des ehemaligen Schlosses von König David, dem Vorfahr von Josef. Über dem Stall strahlt ein klarer Stern als Zeichen dass die Jungfrau Maria dem Sohn Gottes das Leben geschenkt hat. Der Stern besteht aus dem sechsstrahligen jüdischen Stern und dem fünfstrahligen christlichen Stern. Der hellblaue Geburtsengel über dem Stall zeigt die himmlische Freude über diese Geburt. Aber es gibt auch einen roten Leidensengel und einen schwarzen Todesengel, die den himmlischen Kummer zeigen über das Leiden und den Tod die damit verbunden sind (die Flucht nach Ägypten und der Kindermord).

Es gibt viel Tiere- und Pflanzensymbolik in und ringsherum den Stall. Die weissen Tauben symbolisieren hier den Frieden, Liebe und Sanftmut. Der Igel ist das einzige Tier das nicht vom Übel (die Schlange) gefasst werden kann. Der krähende Hahn kündigt 'den neuen Tag' an, also eine neue Epoche. Der Pfau ist der Träger von Gottes Augen auf seinem Schweif. Die träge Schnecke erreicht durch ihre Ausdauer als eine der ersten den Stall. Rosen

im Knopf und blühende Rosen stehen links und rechts vom Stall. Sie symbolisieren den Beginn des Christentums (Es ist ein Ros' entsprungen) Die bunten Blumen zeigen Reinheit (weiss), Lebenskraft (rot), Göttlichkeit (blau), Sonnenkraft (gelb) und Spiritualität (violett). In dem Stall bietet ein Hirt ein Lamm an, schon seit Jahrhunderten das Symbol von Christus (Reinheit und Unschuld). Es stehen da ein Ochs (ein kastrierter Stier, also gezähmte Sinnlichkeit) und ein Esel (das Symbol für Nichtgläubige die noch konvertiert werden müssen). Vorne laufen 2 Männer mit Eseln. Einer zieht einen Esel mit sich mit, bei dem anderen läuft der Esel ruhig mit. Wenn man einen Esel (also einen Ungläubigen) zwingt, widersetzt er sich, aber wenn man ihn frei lässt in seiner Wahl und ihm das gute Beispiel gibt, dann wird er dir folgen. (dieser Hirt hat auch einen Widder bei sich, das Symbol von Respekt/Liebe für das Leben, und eine Eule als Symbol für ihre Weisheit). Links grasen Kühe und stehen Bienenstöcke: 'Das Land von Milch und Honig'.

BAUERN AUF DEM LANDE

Bauern sorgen für das Vieh und bearbeiten das Land. Dank ihnen gibt es Nahrung für alle Menschen. Ein Bauer ist mit seinem Esel beschäftigt beim Getreidemahlen zu Mehl um davon Brot zu backen. Der Mahlstein war schon im Altertum ein heiliger Gebrauchsgegenstand der Götter. Wir sehen weiter hier und sonstwo verschiedene Fruchtbäume: Apfelsinen (die süsse Sonnenfrucht, ein Gottesgeschenk), Äpfel (die Frucht der Unsterblichkeit die auch im Paradies wuchs), Oliven (Olivenzweige sind das Friedenssymbol), Feigen (die Frucht der Unschuld; vergleiche auch der Gebrauch von Feigenblättern bei der Vertreibung aus dem Paradies) und Kakteenfeigen (eine heilsame Frucht). Bei den Feldern steht ein vollbeladener Heuwagen mit einem schmusenden Pärchen darauf. Heu wurde früher assoziiert mit Eitelkeit, Materialismus, Genussucht und Betrug (vergleiche: die alten Sprüche 'Die Welt ist ein Heuberg, und jeder nimmt davon soviel er greifen kann' und 'Jemandes Hut mit Heu füllen' (= jemand betrügen)).

BETHLEHEM

Bethlehem ist ein wichtiger Ort in Palästina. Wegen der Volkszählung sind viele Menschen nach Bethlehem, der Stadt ihrer Vorfahren, gezogen um sich registrieren zu lassen. Römische Soldaten am Stadtor bestimmen wer in die Stadt zugelassen wird.

Auch Josef und seine schwangere Maria sind darum aus Nazareth mit ihrem Esel 120 km südwärts nach dieser Stadt von Josefs Vorfahren gezogen. Auf hebräisch heisst die Stadt Beit Lechem (Brothaus). Die arabische Bezeichnung ist Biet Lachem (Fleischaus). Es ist also eine Stadt wo Menschen speisen können und zur Ruhe kommen in beiden Sprachen. Bei dem Stadttor hinten sehen wir Störche als die 'Bringer neuen Lebens'. Im Mittelalter wurden Störche auch als Vertreter der 'Betrügergilde' betrachtet, also symbolisierten sie eine der grössten Untugenden vieler Kaufleute. Auch mit dieser symbolischen Warnung für das Volk in Bethlehem im Gedanken sind die Störche hier bestimmt nicht fehl am Platz: In Bethlehem wird nun einmal auf dem Markt intensiv Handel getrieben.

In und ringsum Bethlehem trifft man verschiedene Tiere an: Hunde symbolisieren Treue und Wachsamkeit, Katzen sind eigen-sinnige und manchmal falsche Tiere (sie besitzen teuflische Zauberkraft und werden oft bei Hexen dargestellt). Gänse sind einerseits klatschende Wesen, aber wenn sie die Klatschsucht überwunden haben sind sie die Botschafter die bis weit über die Grenzen die Botschaft von der Geburt von Gottes Sohn verkünden können (weiter im Diorama fliegen Gänse über die Wüste). Mäuse zeigen dass man, wenn man schlau ist, überall überleben kann, auch wenn man noch so klein ist. Fliegende Vögel zeigen uns wie gut es ist in Freiheit zu leben.

Weil viele Menschen nach Bethlehem gezogen sind, machen die Kaufleute gute Geschäfte. Inzwischen amüsieren Musikanten und eine Tänzerin das Volk. Ihr Mann sammelt Geld ein. Umstehende lassen sich verführen mitzutanzten. Trotz der römischen Unterdrückung freuen die Leute sich. Kinder sind am Bockspringen. Sie zeigen neben der Freude und der Liebe die Unschuld und Unbefangenheit und zeigen damit auch dass das Leben gut ist. Zwischen all diesem Markttreiben spielt ein Schlangenbeschwörer auf seiner Flöte. Damit beschwört er die Schlange, die Vertreterin des Bösen. Kinder und ihre Eltern sehen mit Respekt und ein bisschen Angst zu. Bei einem der Wasserbrunnen sehen wir ein Mädchen das gerade Wasser geschöpft hat, aber es hat zu seinem Erschrecken den Krug fallen lassen. Auch ist ein ermüdeter Reisender beschäftigt die Füsse zu waschen, während Frauen die Wäsche und Mütter ihre Kinder waschen. In der Nähe steht Hohepriester Kajafas mit einigen reichen Kaufleuten und re-

det über das Gerücht dass Gottes Sohn geboren ist. Sie machen sich Sorgen über den möglichen Verlust ihrer Macht und ihrer materiellen Besitztümer, und dadurch achten sie nicht auf die Nöte anderer, wie die des armen Bettlers der in dichter Nähe bei ihnen sitzt.

Wegen der Betriebsamkeit gibt es keinen Platz für Josef und Maria in der Herberge. Der Wirt hat sie in seinem Stall gerade ausserhalb der Stadt untergebracht. Bei der Herberge sitzen die Gestalter des Dioramas Roel den Dulk und Fred van der Zwet und spielen das altägyptische Spiel Senet. Andere Männer spielen Karten oder geniessen eine wohlverdiente Mahlzeit. Ein verliebter Jüngling bietet seiner Geliebten Blumen an. Neben der Herberge sitzt eine schwangere Frau; auch sie sorgt für neues Leben. Auf dem Platz vor der Herberge bäckt der Bäcker Brot, das erste Lebensbedürfnis aller Menschen (Gib uns heute unser tägliches Brot...) Er ist dadurch der wichtigste Gewerbemann auf dem Markt. In der Nähe der Bäckerbude profitieren viele Tauben mit. Tauben werden in vielen Kulturen gesehen als Friedensbringer und Botschafter der Götter. Auch im Christentum hat sie eine heilige Bedeutung (wir sehen den Heiligen Geist z.B. Als Taube dargestellt). Aber neben dieser göttlichen Bedeutung, kennen wir auch Ausdrücke wie 'Tauben auf dem Dachboden halten', womit ein Bordell gemeint wird. Ihnen wird es überlassen welche von diesen Bedeutungen Sie den pickenden Tauben hier nicht so weit von der Herberge geben wollen.

In der neapolitanischen Weihnachtskrippe weisen viele der dargestellten Verkäufer von Nahrungsmitteln auf die 12 Monate des Jahres hin, nämlich Fleisch: Januar / Käse: Februar / Fiedervieh: März / Eier: April / Obst: Mai / Brot: Juni / Tomaten: Juli / Wassermelonen: August / Bauernprodukte (Oliven, Getreide, Samen): September / Wein und Trauben: Oktober / Esskastanien: November / Fisch: Dezember. All diese Produkte kann man auf dem Markt kaufen. Weiter sehen wir einen Schmied, einen Schlachter, einen Töpfer, einen Stoffhändler und einen Blumenverkäufer. Der Schmied kann mit Feuer umgehen und damit ein von den Göttern gegebenes rohes Metall zu Gebrauchsgegenständen umformen. Er steht also dem Schöpfer nahe. Der Schlachter schlachtet Schafe, das wichtigste Opfertier aus vielen Religionen. Der Töpfer ist der Schöpfer einer Formenwelt aus dem Lehm der Erde; er zeigt das Ziel des Schöpfers; die Welt zu gestalten.

Der Stoffhändler sorgt dafür dass wir uns kleiden können und 'unsere sündige Nacktheit' bedecken können, also auch ist er ein Diener des Schöpfers. Der Blumenverkäufer verkauft die Schönheit der Schöpfung: mit Blumen können wir anderen Freude, Kummer, Liebe und Dankbarkeit zeigen.

In der Nähe werden Trauben angebaut. Wein ist ein geistreiches edles Nass. Er symbolisiert auch u.a. das Blut Christi. Traubenpresser zertrampeln gerade die Früchte. In der Wiese stehen Pferde. Pferde vertreten Kraft und Noblesse (auch jetzt noch sagen wir dass ein Pferd keine Pfoten, sondern Beine hat). Die Pferde stehen in der Nähe der Schmiede. Der Schmied hat die Fähigkeit die Hufe des edlen Pferdes zu beschlagen. (Hufeisen sind auch jetzt noch Glück-symbole).

HERODES, RÖMISCHE SOLDATEN UND DIE VOLKSZÄHLUNG

Der römische Kaiser Augustus hat befohlen dass jeder sich für eine Volkszählung registrieren lassen musste in der Stadt seiner Vorfahren. Diese Volkszählung durch die Römer war besonders gemeint um zu wissen wie viel Steuern sie einnehmen konnten. Für diese Volkszählung sind viele Menschen nach Bethlehem gekommen, sowie Josef und Maria. Bethlehem war nämlich die Stadt von König David, Josefs wichtigstem Vorfahr. Eine lange Menschen-schlange wartet auf ihre Registrierung.

Palästina gehört zu dem grossen römischen Reich. Herodes ist von dem römischen Kaiser Augustus als der Herrscher über Palästina angestellt. Obwohl Herodes selber keine jüdischen Vorfahren hat, konvertiert er sich nach dieser Ernennung zum jüdischen Glauben. Im Diorama sehen wir ihn zusammen mit einem römischen Senator als Ratsherrn. Herodes wird den römischen Soldaten binnen kurzem den grausamen Auftrag geben alle kleinen Jungen bis 2 Jahre alt zu ermorden um zu verhindern dass der 'Neue König', Gottes Sohn Jesus, am Leben bleibt. Bei der Wohnung von Herodes stehen hohe Zypressen. Die Zypresse war früher durch ihre schmale Form das Symbol eines Baumes die dich in Verbindung kommen liess mit den Göttern. Sie symbolisiert hier sozusagen den göttlichen Schutz gegen das Böse von Herodes. Auch sehen wir Geier. Diese Raubvögel beförderten im Altertum böse Dämonen von und zur Unterwelt. Auf den römischen Säulen sitzen Krähen und Raben.

Sie wurden früher gesehen als Himmelsboten die dem Menschen Nachrichten der Götter brachten. Weil dies oft schlechte oder bedrohende Botschaften waren, fing man an Raben und Krähen immer mehr als Zubringer von Tod und Verderben zu betrachten.

Die römischen Soldaten exerzieren unter der Leitung ihrer strengen Heeresführer. Später müssen sie den grausamen mordlustigen Auftrag von Herodes ausführen. Neben dem Exerziergelände ist ein Käfig mit gefangenen Löwen (der 'König der Tiere') die nachher in der Arena in Rom kämpfen müssen. Wird es den Soldaten gelingen später auch den 'König der Menschen' gefangen zu nehmen? Während zwei Soldaten dem Volk das aus den Bergen herangelaufen kommt den Weg zur Volkszählung zeigen, hält ein anderer Soldat sich fern bei einem Feuer. Er will sich nachher nicht an der Mordlust von Herodes beteiligen.

DIE BERGE

Durch die Berge ziehen Menschen nach Bethlehem um dort registriert zu werden. Auf dem Gipfel des Berges ist man dem Himmel nahe und spürt man die göttliche Nähe. Bergbewohner sind Glücksbringer: sie suchen nach Edelmetallen und Edelsteinen in dieser unwirtlichen Gegend. Aus den Bergen strömt ein Wasserfall. Wasser ist lebenspendend. Fliessendes Wasser steht Symbol für das ewige Leben. Es gibt kein klareres Wasser als das Wasser das in den Bergen aus den hohen Quellen entspringt. Ein Fischer hat gerade einen Fisch gefangen. In den Bergen leben Steinböcke (Symbol für den suchenden Menschen; er lebt dicht bei dem Himmel und lässt sich durch seine Gewandtheit kaum fangen). Auch leben da wilde Tiere, Symbole für das Böse in der Welt. Wilderer fangen gerade Bären (der Bär wurde zunächst als der König der Tiere betrachtet; nachdem sein Platz von dem Löwen eingenommen war, wurde er das Symbol der Gefrässigkeit und Brünstigkeit). In den Berggrotten leben Fledermäuse ('gefallene Engel'). Hoch in der Luft fliegt der König der Vögel, der Adler.

DIE DREI KÖNIGE: KASPAR, MELCHIOR UND BALTHASAR

Nach dem Evangelium von Matthäus kommen Wiese aus dem Osten (wegen ihrer Weisheit als 'Könige' bezeichnet) weil sie einen Stern gesehen haben der die Geburt des schon lange erwarteten, wahren

‘König der Juden’ ankündigt. In der Bibel wird ihre Anzahl nicht erwähnt; sondern nur die drei die Geschenke, die sie mitbringen. Der Jüngste von ihnen, der dunkle Kaspar, kommt mit seiner Elefantenkarawane aus den Bergen. Der Elefant wurde gesehen als das Sinnbild von Kraft, Gedächtnis und Weisheit. Kaspar hat als Geschenk für Jesus Myrrhe bei sich, einen wohlduftenden Balsam womit Tote eingerieben wurden, um anzudeuten dass Jesus leider leiden und sterben wird. Myrrhe steht auch für Jesus’ Status von Messias, was ‘Gesalbter’ bedeutet.

Melchior wartet vor seinem königlichen Zelt auf die anderen Weisen, um zusammen weiter zu reisen. Seine Pferdeknechte pflegen die ermüdeten Tiere. Pferde vertreten Stärke und Noblesse. Melchior hat als Geschenk für Jesus Gold bei sich, als Zeichen dass er der König der Könige und der König aller Menschen ist. In der Nähe von Melchiors Zelt sitzen Eulen als Symbol für die Weisheit der Weisen aus dem Osten. Diese Weisheitssymbolik bei den Eulen gab es früher noch nicht. Im Mittelalter wurde die Eule eher als Metapher für den Teufel gesehen. Die Eule ist ein Nachttier, die mit ihren stechenden Augen gut in der Finsternis sehen kann. Damit vertrat er im Mittelalter das was das Tageslicht nicht ertragen kann; die Sündhaftigkeit und das Böse.

Der dritte Weise, Balthasar, der älteste der drei Weisen, kommt mit seiner Kamelenkarawane aus der Wüste. Sein Hauptdiener begrüsst hier den Hauptdiener von Melchior. Melchior und seine Männer warten hier schon eine Zeit auf die anderen Weisen oder die Könige, so dass sie zusammen weiter nach Bethlehem reisen können. Kamele und Dromedare waren Sinnbilder für das klare Unterscheidungsvermögen zwischen Gutes und Böses (das Kamel kniet gehorsam nieder für einen guten Chef, aber einem schlechten Chef speit er ins Gesicht). Balthasar hat als Geschenk Weihrauch bei sich, als Zeichen von Jesus’ Göttlichkeit und dass er als Sohn Gottes geehrt werden wird.

DIE WÜSTE

Wegen der Mordsucht von Herodes muss die Heilige Familie später durch die Wüste nach Ägypten fliehen. Symbolik: um die wahre Bestimmung im Leben zu finden muss man Missgeschick, also die Wüste überleben. In den Wüstengrotten leben Tiger und Panther, die einzigen Tiere vor denen das grösste teuflische Übel, der Drache, durch ihre

Kraft, Schlauheit, Grausamkeit, fremdes Fell und Gestank Angst hatte, dachte man früher. Auch leben da Schlangen (Sinnbild des Bösen), Eidechsen (sie verstehen die Kunst sich zu erneuern), Wüsten-spinnen, Skorpionen und andere Vertreter des Bösen in der Welt. In der Grotte lebt abseits ein Einsiedler. Er beschwört die Gefahr (die Tiger und Panther) und das Böse (Schlangen) mit seinem Flöten-spiel. Bei ihm leben Papageie. Das Fiederkleid des Papageis ist genau so blau wie der ‘himmlische Mantel’ von Maria. Nach einer alten Legende werden seine Federn nicht nass bei Regen, ebenso wie Maria unberührt geblieben ist durch die Erbsünde.

Die armen Nomaden stehen Symbol für die Entbehrungen die die Heilige Familie später während ihrer Flucht durch die Wüste überstehen müssen. Sie leben in Zelten und haben keinen festen Wohn-sitz. Sie suchen fruchtbare Stellen wo ihre Schafe und Ziegen essen können. Böcke stehen Symbol für Virilität und Kraft um neues Leben zu zeugen, auch in unfruchtbaren Gebieten. Ziegen sind die Ammen dieses neuen Lebens.

ARTABAN, DER VIERTE KÖNIG

Nach einer alten russischen Legende gab es nicht drei, sondern vier Weise die nach Bethlehem reisten. Der vierte Weise, Artaban, erreicht den Stall zu spät weil er unterwegs Hilfsbedürftigen hilft; hier ein von einer Schlange gebissener Mann) während seine Diener sich ein ägyptisches Relief anschauen). Artaban sucht den Rest seines Lebens weiter nach Gottes Sohn, und weil er immer Hilfsbedürftigen hilft, verliert er all seine Besitztümer. Er verwahrt aber einen Perl um ihn Jesus zu schenken wenn er ihn finden wird. Eines Tages reist er nach Jerusalem. Hier angekommen hört er dass ein Mann gekreuzigt werden wird, weil er Gottes Sohn genannt wird. Artaban realisiert sich dass er seinen König gefunden hat. Er will ihn mit seinem Perl freikaufen. Dann sieht er ein junges Mädchen, das als Sklavin verkauft werden wird, wegen der Glückschulden seines Vaters. Artaban denkt nicht lange nach, und kauft es mit dem Perl frei. In dem Moment stirbt Jesus Christus am Kreuz. Es donnert und blitzt und die Erde schüttelt. Hierdurch gerät bei dem Stadttor ein Stein locker, der auf Artabans Kopf fällt. Sterbend hört Artaban dann in seinem Herzen eine Stimme die ihm sagt dass alles was er für seine Nächsten getan hat das Geschenk christlicher Nächstenliebe war und dass er also schon sein ganzes Leben

seinen König bei sich trug. Artaban hat endlich seinen König gefunden.

ÄGYPTEN

Ägypten ist das Land wohin die Heilige Familie fliehen wird wegen der Mordsucht von Herodes. In Ägypten wachsen Palmbäume (ein heiliger Baum: Christus wird 33 Jahre später mit Palmzweigen begrüßt werden bei seinem Einzug In Jerusalem). Beim Ufer des Nils sehen wir u.a. Schildkröten (Symbolik: Bedächtigkeit und Ruhe), Frösche (sie beherrschen die Kraft der Metamorphose), Strausse (ihre Eier werden nicht von ihnen selber ausgebrütet, sondern durch die in der Erde aufgenommene Sonnenkraft, also durch Gottes Wärme) und Pelikane (sie vertreten die alles aufopfernde Elternliebe; wenn ein Pelikan keine Nahrung mehr hat für seine Jungen, pickt er seine eigene Brust auf um seinen Jungen mit seinem Blut zu ernähren). Ein ägyptischer Jäger jagt im Nil auf Krokodillen (sein grosses Maul symbolisiert den 'Höllenzahn'). Andere Ägypter fischen gerade.

Der vordere Tempel ist Farao Echnaton und seiner Frau Nefertiti gewidmet. Nach manchen Historikern war Echnaton ein Enkel des alttestamentlichen Josef der von seinen Halbbrüdern als Sklave an einem ägyptischen Kaufmann verkauft wurde. Josef wurde Jahre später wegen seiner Weisheit und Traumdeutungen (wodurch er in Ägypten vor einem Hungertod rettete) Ratsherr des ägyptischen Farao Thoetmosesem: er heiratete dessen Tochter. Sein Name wurde in Amenhotep umgeändert, Sohn von Hapoe (= Gott Amon ist froh mit dem Sohn des nomadisierten Volkes) Er bekam 3 Kinder, unter denen eine Tochter: Teye. Sie heiratete einen Bruder ihrer Mutter, die nach dessen Tod, Thoetmoses als Farao nachfolgte. Teye und deren Mann bekamen einen Sohn der auch den Namen Amenhotep bekam. Dieser Sohn wurde vor allem von seinem Grossvater Josef erzogen, wodurch er den Glauben an einem Gott kennen lernte. Nach dem Tod seines Vaters wurde Amenhotep der neue Farao. Schon bald entfesselte er eine religiöse Revolution, indem er die Vielgötterei abschaffte. Er änderte seinen Namen in Echnaton (= Sohn des einziges Gottes Aton). Dadurch wurde er später von seinen Priestern ermordet. Sein Sohn Toetanchamon stellte danach die Vielgötterei wieder her. Der Schreiber vor dem Echnaton-Tempel ist ein Replikat einer alten Statue von Amenhotep, Sohn von Hapoe, also von Josef.

Der große Baum in Ägypten ist die Accacia Torillis, ein zweigeschlechtlicher Baum. Er hat das Vermögen in sehr unfruchtbaren Gegenden wachsen zu können; Er kann lange Zeit überleben ohne Wasser zu bekommen und dennoch ist er beständig gegen Überschwemmungen. Sein Holz ist hart und hat einen prächtigen Nerv, wodurch er durchaus für Holzschnitzereien geeignet ist (u.a. von Altarflügeln). Und er ist Insekten gefeit. Durch all diese Eigenschaften wird er als ein göttlicher Baum betrachtet. In der Bibel wird das Holz (Sittimholz) des Accacia Torillis dann auch oft genannt als Material wovon wichtige Gegenstände gemacht wurden, worunter der Thoraschrein (die Truhe worin die zwei Steintafeln mit den zehn Geboten verwahrt wurden). Auch wurde nach dem Alten Testament die Arche von Noach aus Sittimholz gebaut. Hier an den Ufern des Nils bietet er den ermüdeten Reisenden Kühle.

Die alten Alchimisten versuchten indem sie die 12 wichtigsten Mineralien und heilsame Pflanzen zusammenfügten, den 'Stein der Weisen' zu bilden. Die Mineraliegrotten stehen hier Symbol für die Sicherheit, Ruhe und Glück der Heiligen Familie während ihrer Jahre als Flüchtlinge in Ägypten, wo sie als Asylanten gut empfangen und sicher leben konnten.

Wir bitten Sie, diese Handreichung NICHT mitzunehmen, sondern für andere Besucher wieder abzugeben.

Interessierte können den vollständigen Text herunterladen von www.kerstdiorama.nl.

Auf dieser Website können Sie auch viele Fotos und Videos des Weihnachtsdioramas sehen.

© 2018

Roel den Dulk & Fred van der Zwet, Ferwert